

Kvenhetjur og karlhetjur

Ef ljón kynnu að tala væri aldrei rætt um veiðimenn sem hetjur.

Málefni	Jafnrétti kynjanna, mismunun og útlendingahatur, borgaravitund
Þyngdarstig	Stig 2
Hópstærð	Hver sem er
Tími	60 mínútur
Yfirlit	Þetta verkefni felur í sér bæði einstaklings- og hópvinnu, hugflæði og umræður um: • Kven- og karlhetjur sem táknmyndir félagsmótunar og menningar. • Staðalmyndir af kven- og karlhetjum.
Tengd réttindi	• Jöfnuður að virðingu og réttindum. • Rétturinn til frelsis án kynjamismununar.
Markmið	• Að velta fyrir sér sögukennslu og mismunandi sýn á sögulega atburði og karl- og kvenhetjur sem tengjast þeim. • Að greina á gagnrýnan hátt mikilvægi karl- og kvenhetja sem fyrirmynda, og jafnframt hvernig rekja megi kynbundnar staðalmyndir til sögu, menningararfs og daglegs lífs.
Efniviður	• Pappír og pennar. (Hver þátttakandi fær bæði rauðan og bláan penna; valfrjálst en æskilegt). • Flettistöflupappír og merkipennar.

Leiðbeiningar

1. Gefðu þátttakendum fimm mínútur til að velta fyrir sér hvaða þjóðhetjur (karlar, konur, lífs eða liðnar) þeim finnst sérstaklega aðdáunarverðar.
2. Afhentu þeim blað og penna og segðu þeim að teikna tvær súlur. Í aðra súluna eiga þeir að skrifa (með rauða pennanum) nöfn þriggja eða fjögurra kvenhetja og lýsa stuttlega hverjar þær voru og hvernig þær þjónuðu landi sínu. Neðst á blaðið eiga þeir að skrifa lykilorð sem lýsa persónueinkennum þeirra.
3. Endurtaktu leikinn (með bláa pennanum) og nú á að nefna þrjár eða fjórar karlhetjur og skrá í hina súluna.
4. Segðu nú þátttakendum að skipta sér í fimm til sjö manna hópa og greina hver öðrum frá vali sínu. Síðan skaltu biðja hvern hóp að koma sér saman um fjórar mestu kvenhetjurnar og fjórar mestu karlhetjurnar.
5. Síðan skaltu kalla alla saman og skrifa nöfn þeirra hetja sem hóparnir völdu í tvær súlur á flettistöflunni.
6. Skrifaðu líka lykilorðin sem lýsa persónueinkennum þeirra.
7. Ræddu um persónueinkennin við þátttakendur, hvernig umræddar hetjur eru notaðar sem fyrirmyndir og að hve miklu leyti þær eru staðalmyndir fyrir kynin. Síðan tekur samantektin við.

MÁLEFNI

JAFNRÉTTI KYNJANNA

MISMUNUN

BORGARAVITUND

ÞYNGDARSTIG

STIG 4

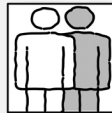
STIG 3

STIG 2

STIG 1

STIG 2

HÓPSTÆRÐ

HVER SEM ER

TÍMI

60 MÍNÚTUR

Hér á eftir er dæmi um hvernig hópur í Úkraínu vann úr 2. lið leiðbeininganna.

Karlhetjur	Kvenhetjur
Volodymyr prins í Kyiv Rus var skírður að kristnum sið.	Olha prinsessa, fyrsta kristna konan í Kyiv Rus (gamalt nafn á Úkraínu).
Hetman Mazepa, baráttumaður fyrir sjálfstæði.	Ung kona, Roksalana, var numin á brott af Tyrkjum. Hún bjó í kvennabúri keisarans. Hún nýtti sér aðstöðu sína til að hafa pólitísk áhrif.
Skáldið Shevchenko, hann lofsöng frelsið.	Skáldkonan Lesya Ukrainka skrifaði um úkraínska sjálfmynd og kvenfrelsi.
sterkur voldugur hugrakkur kjarkmikill gallharður þrjóskur	sterk kæn mild kvenleg voldug falleg

Samantekt og mat

Fyrst skal fara yfir sjálft verkefnið og athuga hvers þátttakendur urðu vísari um karl- og kvenhetjur, og fjalla síðan um staðalmyndir almennt og hvaða áhrif þær hafa á hugmyndir og athafnir manna.

- Hvers konar manneskjur eru kven- og karlhetjur? (Venjulegir menn og konur? Kóngafólk?) Hvað gerðu þær? (Börðust? Ortu ljóð?) Hvernig fengu þátttakendur vitneskju um þær?
- Hvað var líkt og ólíkt með listunum tveimur yfir persónueinkenni?
- Hvaða lífsgildi standa kven- og karlhetjurnar fyrir? Er um sömu lífsgildi að ræða hjá báðum kynjum eða er munur þar á?
- Hvaða merkingu leggur fólk í orðið „staðalmynd“? Hve sannar eru staðalmyndir? Eru staðalmyndir alltaf neikvæðar?
- Líta þátttakendur sjálfir, og fólk yfirleitt, á konur og karla sem almennar staðalmyndir og hefur væntingar til þeirra sem slíkra?
- Finnst þátttakendum slíkar væntingar setja sér einhverjar skorður? Hvernig?
- Endurspeglar listinn yfir persónueinkenni sem gerður var í tengslum við verkefnið einhverja eiginleika sem sumir kynnu að kalla þjóðareinkenni?
- Að hve miklu leyti eru félagslegar og menningarlegar hindranir almennt afleiðing slíks hugsunarháttar?
- Hvernig koma kynbundnar staðalmyndir í veg fyrir að fólk njóti mannréttinda?
- Oft setja staðlaðar hugmyndir körlum jafnt sem konum ákveðnar skorður og fækka valkostum þeirra í lífinu. Hvaða reynslu hafa þátttakendur af kynbundnum hindrunum? Innan veggja heimilisins, í skóla, félagsstarfi eða á vinnustað?
- Hvernig geta þátttakendur brugðist við slíkum hindrunum? Getu þeir bent á einhverjar aðferðir til að breyta hefðbundnum viðhorfum og gildum sem tengjast karlmennsku og kvenleika?

Ábendingar til leiðbeinanda

Þetta verkefni er tilvalið að vinna í fjölmenningarlegu umhverfi því að þá verður menningarlegi þátturinn sýnilegri en ella.

Í 5. lið leiðbeininganna ætti að samþykkja allt sem hóparnir leggja til málanna og skrifa það niður á flettistöfluna. Ef einhver notar hugtök á borð við „kvenleg“ eða „karlmannlegur“ skal samþykkja þau á þessu stigi en taka þau síðan til umræðu í samantektinni og fjalla um merkingu þeirra.

Tilbrigði

Þegar þátttakendur eru af yngri kynslóðinni er hægt að taka annars konar kven- og karlhetjur til umfjöllunar, svo sem persónur í teiknimyndasögum og bíómyndum eða popp-, kvikmynda- eða íþróttastjörnur. Þá er hægt að byrja á því að lesa teiknimyndasögu og skiptast svo á hugmyndum um eiginleika persónanna. Einnig væri hægt að setja upp veggspjöld með myndum af popp- eða íþróttastjörnum og biðja þátttakendur að skrifa texta í „talbólur“ eða teikna meira á þau. Ef spurningin: „Hvaða kven- og karlhetjur eru í uppáhaldi?“ er látin standa alveg opin geta komið upp áhugaverð og óvænt sjónarmið sem vekja líflegar umræður.

Tillögur um framhald

Hafi hópurinn áhuga á að afla sér upplýsinga um mannréttindafrömuði, bæði karla og konur, skal bent á verkefnið „Mannréttindafrömuðir“ á bls. 165.

Hugmyndir um aðgerðir

Þátttakendur ættu að gæta þess að vera betur vakandi fyrir staðalmyndum í daglegu lífi, einkum ef þær vekja upp fordóma, bæði eigin fordóma (óviljandi!) og fordóma annarra.

Nánari upplýsingar

Staðalmynd felur í sér alhæfingu um að það sem einkennir hluta hópsins eigi við um hann allan. Dæmi um slíkt: Ítalir eru óperuunnendur, Rússar eru hrifnir af ballet, ungmenni í svörtum leðurfötum á mótorhjóli eru hættuleg og svart fólk er frá Afríku.

Orðið „kyn“ (e. sex, gender) hefur tvenns konar merkingu: Annars vegar vísar það til hins líffræðilega mismunar sem er á konum og körlum og er altækur og óbreytanlegur. Hins vegar til félagslegra eiginleika sem eru áunnir eða fólk hefur mótast af sem þegar í tilteknu samfélagi.

Í þeim skilningi vísar orðið til eiginleika sem rekja má til félagsmótunar, hlutverka, athafna, ábyrgðar og kvaða sem tengjast því að vera karl (karlmennsku) og kona (kvenleika) í tilteknu þjóðfélagi á tilteknum tíma, og tilheyra ákveðnu samfélagi innan þess þjóðfélags.

Heimild: Þróunaráætlun Sameinuðu þjóðanna (UNDP), *Gender in development programme, learning and information pack, gender mainstreaming programme and project entry points. Janúar 2001.*

Lykildagsetningar

8. mars

Alþjóða kvennadagurinn

3. nóvember

Alþjóða karladagurinn